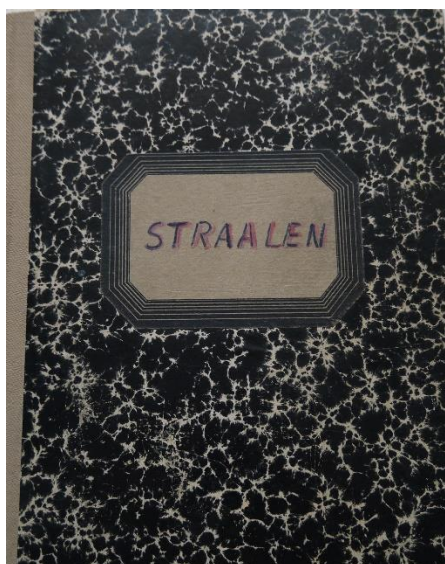

Jul på nøytralitetsvakt i 1915

Det er mye «gull» å finne i gamle arkiver, og i arbeidet med en slektsbok i Nannestad, fant undertegnede mange interessante historier i godt bevarte protokoller på Klippen bedehus. Tidlig var det der en ungdomsforening med sin egen avis «Straalen», hvor Kaaraasens beretning fra første verdenskrig var skrevet.

Slattum kristelige ungdomsforening

Foreningen ble stiftet i 1903, og den første formannen var lærer ved Slattum skole i Åsgreina, Peter Slettedal (1865-1953). Etter noe tid overtok Holter-presten Stabell formannsvervet, og deretter var Hartvig Caspar Christie formann i hele 18 år. Han etterfulgte sin svigerfar Stabell som prest i Holter, og fikk stor betydning for arbeidet i foreningen, så aktiv og kunnskapsrik som han var. Hans etterfølger i Holter, prest Anders Versvik, var også med i foreningen.

«Straalen» var foreningens egen håndskrevne avis.

Det var tydelig at ungdomsmiljøet helt fra starten av var opptatt av litteratur og filosofiske temaer. Artikler og dikt ble sirlig håndskrevet i protokollene, og lest opp på ungdomsmøtene for diskusjon, så innholdet måtte ha substans.

Det ble skrevet både korte og lange artikler og dikt, om forskjellige hendelser. Det var referat fra skirenn, tanker rundt høytidene, årstidene, kjærligheten, oppbyggelige ord til konfirmantene, forhold mellom oss mennesker, glede i arbeid og livet ellers, og egenopplevde historier.

Det var mange medlemmer med, og den årlige kontingenten var kr 1,00. Og ungdommene fikk utfordringer, det var turnusordning som redaktør, så mange fikk prøvd seg over kortere eller lengre tid – ofte litt skjelve for oppgaven.

Johan Kristian Kaaraasen (1895-1977) fra Kåråsen i Nannestad var redaktør i «Straalen» fra 1914-1916. Han var 20 år da han skrev denne beretningen om julen under første verdenskrig.

Julen 1915

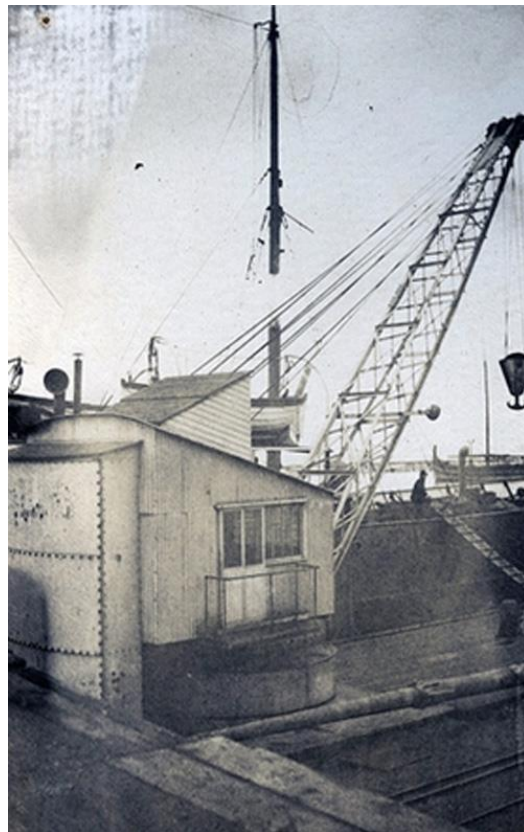
Den 22. desember var vi ferdig med rekruttskolen på Ulven, og skulle da sendes like på vakt. Vi måtte derfor bytte befal den 21. desember. Morgenen den 22. ble vi vekket kl. 5 om morgenen for at vi kunne få tømt madrassene, spist og pakket, så vi kunne være ferdig til å avmarsjere kl. 7 fra Ulven. Presis kl. 7 var vi da også ferdige til å marsjere av sted.

Vi hadde da ca. en halvtime å gå for å komme til dampskipsbryggen ved Hagavik sanatorium hvorfra vi skulle transporteres med båt. Ulven ligger omtrent 4 mil sønnenfor Bergen, og vi skulle til noen øyer som ligger langt nord for Bergen.

Båten var liten, så det ble temmelig trangt på dekket hvor vi ble stående som stablet. Den raskeste vei hadde vært å reise ut i åpne sjøen, men det turde dem ikke gjøre, og vi måtte derfor holde oss i det indre løp. Det var mange svinger å gjøre, men vi fikk jo besett oss nokså meget. Båten vi ble transportert med var et kranfartøy.

Kart over området

Kranfartøy

Skarvø og Ypsø

Kl. 12 middag var vi ved vårt bestemmelsessted hvor hovedkvarteret skulle være. Det er en liten øy som heter Skarvø. Her ble andre peloton, samt dens befal, kaptein og løytnanten landsatt. Første peloton skulle sendes til en skanse på Askøy for å bevokte Hærlø Sund. Tredje peloton ble delt i to tropper. Første tropp ble sendt til en øy som heter Lamø, og vi i den andre tropp på 25 mann ble sendt til Ypsø for å holde vakt der.

Til befal fikk vi en gutt fra Lillestrøm som gikk rekruttskolen på Aur i sommer, og som straks etter ble kalt til Fredrikstad i to måneder for å bli utdannet til korporal. På Aur hadde han jo vært så heldig å bli halvtroppsjef. Han skulle nå tjenestegjøre sin siste måned som korporal.

På øya Ypsø er det bare ett bebodd hus, så vi hadde ikke mange steder å gå på besøk. Øya har en siktestasjon og to kanoner som betjentes av noen artillerister som lå der på vakt. Det var bare ni mann av dem, men enda hadde de både sersjant og løytnant.

Vår vakt ble da sammensatt med deres vakt, så det ble 2 artillerister og fire infanterister i hver vakt. Vakten vår begynte kl. 8 den 22. desember 1915. De to dager som da var igjen til selve julen gikk i all stillhet. Bare de som hadde vakt gikk ut, for været var ualminnelig stygt.

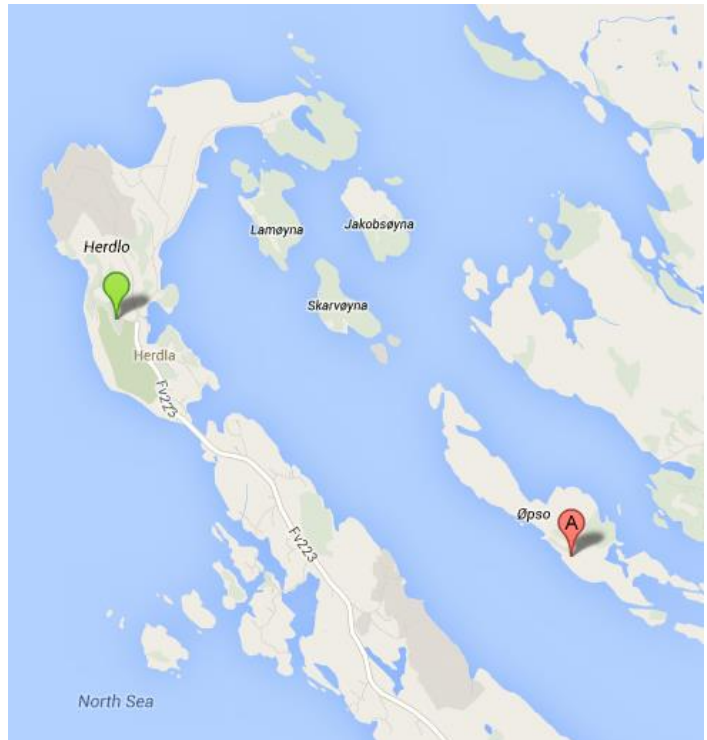
Julefeiring

Den 24. begynner jo julen og det skulle bevises ved at vi skulle komme i Herlø kirke som ligger 2 km herfra. For å komme dit måtte vi over Herløfjorden, som ligger mellom Herlø og Ypsø.

Kl. 4 kom kranfartøyet for å hente oss. Vinden var så sterk at fartøyet ikke kunne legge inn til kaien, men måtte stikke inn i en vik, hvor de ligger om nettene, for at vi kunne gå om bord. Da vi forstod at dem ikke la inn til vår brygge, sprang vi bort til den andre for å komme om bord, for til kirken ville vi.

Fartøyet la inn og vi ville springe om bord, men da skrek skipskapteinen at det ikke var mulig å komme i land på Herlø. Mine

kamerater sprang da øyeblikkelig tilbake igjen, men jeg fløy ikke med en gang, for jeg tenkte at dem nok ville forandre seg på båten. Kapteinen gikk i land og bort til løytnanten som bor her, for å tale med kompanisjefen vår, som bor på Skarvø. Det er telefon herfra og dit, og det var den som ble benyttet. Kompanisjefen som heter Thome, ga da skipskapteinen den beskjed at dem skulle gå så langt det gikk. Vi sprang da om bord, og det begynte å huske bortover.

Sterk sjø

Sjøsprøyten stod oss i ansiktet, og vi måtte aldeles holde oss fast i hverandre og i de ting som sto på dekket, for at vi ikke skulle falle. Vi måtte også bortom Skarvø for å få med dem som var der. Omsider kom vi da til Herlø. Var også heldige å komme i land der. Fra bryggen og opp til kirken var det bare noen få skritt. Kirken var av stein og i likhet med Nannestad kirke. Dens indre var nokså pent, men ganske enkelt.

Orgel manglet, men isteden var klokkeren så flink til å synge at orgel var nesten overflødig. Til belysning i kirken var der opphengt en gasslampe. Til å være julaften var det ikke mange folk i kirken. Bare 47 mennesker med klokkeren og 3 kvinner fra øya. Grunnen til at det var så få mennesker, var at både de fra Lamø og skansen ikke kunne komme frem. Gudstjenesten ble holdt av stedets prest over emnet som tilhørte dagen.

Herdla (Herlø) kirke

Da gudstjenesten var slutt, var vi innom både postkontoret og ilgodskontoret for å få pakker som var kommet fra våre kjente eller kjære der hjemme i våre egne bygder. Deretter kravlet vi oss om bord i kranfartøyet igjen og ble gynet tilbake til de hybler hvor vi skulle tilbringe selve julehøytiden.

Julekvelden

Klokka var omtrent 7 da vi kom tilbake. Julekveldsmaten, som besto av stek og eplegrøt, var ferdig, så vi kunne spise med en gang vi kom tilbake. Vi hadde fått juletre, som var medtatt fra Ulven, og som vi fikk pynt til av regimentet. Treet stod på den ene enden av bordet mens vi spiste, og da vi hadde spist, ble lampen slukket, lysene tent, og treet stod midt på bordet. På den måten hadde vi det ganske hyggelig. Den andre barakken var ikke så heldig å ha noe tre, og derfor bad vi dem inn til oss.

Julepakker

Korporalen kom inn med julegodtpakker fra regimentet. I pakken var det både appelsiner, epler, nøtter og fikener. Etterpå kom han inn med pakker som var innsendt fra de foreninger som har vært utover bygdene for å gjøre det hyggelig for oss som måtte ligge ute i julen. Hver mann fikk to pakker. De var morsomme å få. Noen fikk bøker, andre tobakk eller sigarer og sigaretter, og atter andre fikk forskjellig. I den ene pakken jeg fikk var det bøker, og i den andre et par gode kjørevanter. I noen pakker stod det også navn, så man kunne se hvorfra pakkene var sendt. Det var morsomt, men jeg var ikke så heldig å finne noen navn i mine pakker.

Da alle pakker var undersøkte, og vi fikk samlet oss etter alle overraskelsene, sang vi noen julesanger, og de som ville, sa noen ord. De som røykte, tente den sigar som jeg har glemt å fortelle at vi fikk. Til kveldsmaten fikk nemlig hver mann en halvflaske øl og en sigar. Der ble røkt, snakket og sunget til klokka var omtrent 12. Da var nesten alle lys nedbrent, og vi fant at det var best å gå til ro.

På vakt og permisjon

Juledagene var det aldeles stilt her. Jeg fikk min første vakt kl. 8 juledags aften, og stod da på i to timer, og hadde fri fire timer. Vakten varer et døgn. Jeg og min vakt ble avløst neste aften kl. 8. Det var rart å ligge her juledag, og ikke komme i kirken, for den dag har jeg bestandig vært der, siden jeg ble så stor at jeg kunne komme dit.

Den 28. altså 4. juledag, hadde jeg permisjon, og reiste da fra Skarvø kl. 4 om morgenen for å komme med bergenstoget som går fra Bergen kl. 8:15 om morgenen. Hele den dagen var det å sitte på toget mens det førte meg ustanselig nærmere det kjære Nannestad.

Hjem

Den 29. kom jeg da hjem, og var da så heldig å få være med på juletefesten i ungdomsforeningen. Jeg hadde permisjon til den 3. januar, og måtte derfor reise hjemmefra den 2. for å være fremme til rett tid.

Da jeg kom hit igjen, gikk alt i sin gamle gjenge, og da var det ikke noe mer å merke til julen, som det er når man er hjemme.

Den 22. januar er vi ferdige her på Ypsø, og skal da til Ulven igjen for å være der de to siste måneder til den 22. mars.

Hermed de beste hilsener til ungdomsforeningen fra Johan Kristian Kaaraasen

Kort om første verdenskrig 1914 – 1918

Skuddene i Sarajevo var utløsende for «skyttergravskrigen», som ble en av de verste kriger i Europa, med 8,5 mill. døde soldater og 6,5 mill. døde sivile. Norge var nøytralt, men det var vanskelig å balansere mellom de krigførende maktenes krav og egne forpliktelser som nøytral stat. Selv om Norge ikke deltok i krigen, var det likevel stor skade både på menneskeliv og på materiell, for mange norske handelsskip ble senket på havet, og mer enn 2000 nordmenn omkom. Statsminister under krigen var Gunnar Knudsen.

Nøytralitetsvernet ble innkalt av regjeringen i 1914, og nøytralitetsvaktene skulle være en nøytral militær tilstedeværelse for å sikre at nøytrale territorier ikke ble invadert eller brukt til et annet lands fordel. De skulle også hindre at fiender kom i strid på nøytrale territorier.

Da Johan Kristian Kaaraasen var på vakt i 1915, raste verdenskrigen for fullt, og stadig flere land ble trukket med. Mye skjedde, bl.a. ble den tyske slagkrysseren SMS «Blücher» senket på Doggerbank, og det var tyske ubåtangrep utenfor Le Havre.

Tyskland måtte undertegne våpenhvile 11.11.1918 kl. 11, men endelig fred ble det først i 1919 ved fredskonferansen i Paris. Mange lands grenser ble endret, det osmanske rike oppløst, Østerrike-Ungarn erstattet av mange mindre sentraleuropeiske stater, Tyskland omdannet fra keiserdømme til republikk. Folkeforbundet ble opprettet. Avkolonisering begynte. Norge fikk suverenitet over Svalbard.

Influenza-pandemien «spanskesyken» herjet i 1918-20, i flere bølger. Over hele verden var det enormt mange døde, 50-100 millioner. I Norge 15000, flest barn og unge voksne.

Hartvig Caspar Christie (1893-1959) var sønn av foged H. B. Christie, og ble i 1918 gift med Elisabeth Theodora Stabell (1898-1977), datter til prest Frithjof E. Stabell i Holter. Hun ble senere forfatter.

Christie var fra Hornnes i Setesdal, og i Holter etterfulgte han sin svigerfar som prest. Christie var en meget aktiv mann, og var lærer ved forskjellige skoler fra 1914-1917, prest for Den norske menighet i Berlin 1918, res. kap. i Holter og feltprest på Gardermoen 1919-1937, kallskap. i Østre Bærum 1937-1946, sokneprest i Østre Bærum 1946-1953, sokneprest i Høvik 1953-1955, prost i Asker prosti 1955-1959. Han var også redaktør for Norsk Kirkeblad 1938-1953.

I Nannestad var han formann i skolestyret fra 1927-1937. Ellers var han formann i Norges kristelige studentbevegelse 1925-1939, med i sentralstyret i Den norske kirkes presteforening 1932-1950, i styret i Embetsmennes landsforbund 1949-1959, delegat til verdenskonferanser i Edinburgh 1937 og Hannover 1952. Han skrev også flere bøker. Politisk var han vararepresentant fra Akershus i perioden 1945-49, og fast på Stortinget for Høyre fra 1950 til 1959, var med i bl.a. kirke- og undervisningskomitéen. I Bærum er en vei oppkalt etter han, Prost Christies vei.

Christies fikk tre barn mens de bodde i Holter; Frithjof f. 1919, Håkon f. 1922, Margarethe f. 1928. Håkon Christie (d. 2010) ble senere en kjent arkitekt og antikvar, gift med Sigrid Christie. De var bl.a. ansvarlige for det viktige bokverket «Norges kirker», og gjorde en stor innsats for å ta vare på landets kulturminner, særlig stavkirkene.

Forlovere ved Christies bryllup i 1918 var for øvrig de senere biskoper Arne Fjellbu og Kristian V. K. Schelderup. Og Christies etterfølger som prest i Holter var Anders Versvik fra Eidanger. Han var prest der fra 1937 til 1962.